SAMENVATTING

Dit is het eindrapport van het project "Optimale efficiency bij het gebruik van meermalige transportverpakkingen in de (internationale) distributieketen voor groente en fruit". Het project is uitgevoerd in het kader van het door de overheid gesteunde project van de stichting Agro Keten Kennis (AKK).

Recente ontwikkelingen in de groente- en fruitketens zijn:

- ingebruikname van het blauwe meermalige kunststof EPS-fust 1) voor produkten die door afzetorganisaties worden vermarkt;
- groei van het aantal verschillende niet interstapelbare verpakkingen;
- toenemende behoefte aan standaardisatie van verpakkingen in de gehele keten waarbij met name door de eindafnemers druk wordt uitgeoefend;
- voorkeur van Belgische, Duitse en Nederlandse AGF-ketens 2) voor EPS-fust als standaardverpakking.

Aanleiding voor het onderzoek is de behoefte van de AGF-keten tot standaardisatie in de keten met gebruikmaking van EPS-fust. EPS kan binnen het huidige verhuursysteem niet aan de behoefte voldoen omdat in bestaande situatie het fust uitsluitend beschikbaar wordt gesteld voor leveringen via de veiling.

De doelstelling van het project is tweeledig, namelijk het opzetten van een breed in de keten geaccepteerd verhuursysteem en het aangeven van de economische voordelen bij gebruik van het fust als de standaard meermalige verpakking voor AGF. Hierbij is rekening gehouden met de noodzakelijke acceptatie door alle schakels in de keten maar ook met het beperken van de risico's van brede verhuur voor de aandeelhouders van EPS.

Voor de implementatie van de brede verhuur van EPS-fust zijn drie projectfasen gedefinieerd. Het onderhavige project omvat de eerste twee fasen, namelijk de onderzoeks- en ontwerpfase, waarin de eisen en wensen van de markt en de verpakkingsbehoefte in kaart zijn gebracht, waarin de opzet voor het verhuursysteem is gemaakt en waarin de organisatie-opzet van EPS en het implementatieplan voor de introductie zijn ontwikkeld. In de tweede fase is de opzet van het verhuursysteem getoetst aan de hand van praktijkproeven. Fase drie betreft de implementatie. Deze start met ingang van oktober 1995 vol en valt buiten de scope van dit project.

Tot een aantal jaren geleden werden voor de afzet van groente en fruit met name eenmalige verpakkingen gebruikt. Het betrof houten en kartonnen verpakkingen. Alleen voor vollegrondsgroente zoals kooi wordt al langere tijd meermalig fust gebruikt. De afgelopen jaren is het aandeel meermalig fust voor glasgroente en in mindere mate fruit sterk toegenomen waarbij de vraag naar deze verpakkingen afkomstig is van grootwinkelbedrijven.

De grootwinkelbedrijven willen hierbij een gestandaardiseerde verpakking zodat de aandacht voor en de kosten van de retourstroom van verpakkingen worden beperkt. De vraag naar standaardverpakkingen geldt voor alle produkten, onafhankelijk van de leverancier. De beperking van EPS-fust dat hierin tot voor kort alleen produkten van afzetcoöperaties mochten worden verpakt, vormde voor hen in toenemende mate een belemmering. Verschillende eindafnemers en tussenhandelaren gaven te kennen EPS-fust ook in te willen zetten voor stromen die niet via de veiling lopen.

in het project zijn door middel van marktonderzoek in de voor EPS van belang zijnde landen de eisen en wensen van de fustgebruikers in alle schakels van de keten in kaart gebracht. De belangrijke werkgebieden van EPS zijn Duitsland, Nederland en België. Daarnaast is de verpakkingsbehoefte

voor groente en fruit in deze landen vastgesteld. Het berekenen van synergie-effecten bij standaardisatie is niet mogelijk gebleken door het ontbreken van informatie over de besparingen in de verschillende schakels van de keten. Ook het berekenen van de benodigde hoeveelheid EPS-fust is gestrand op het niet beschikbaar zijn van voldoende gedetailleerde informatie over fusttype verpakkingsgebruik en marktaandelen uitgesplitst naar perioden binnen een jaar.

Voor een verantwoord en geaccepteerd verhuursysteem geldt dat alle gebruikers van het fust hiervoor een passende vergoeding betalen. Het betreft een vergoeding voor afschrijving van het fust, het wassen, de beschikbaarheidsgarantie van fust en de verdeling van het fust over de gebruikers.

In de bestaande situatie wordt het fust uitsluitend beschikbaar gesteld voor levering via de veiling waardoor tijdens iedere roulatie het fust door een depot wordt uitgegeven. In de nieuwe opzet worden ook roulaties mogelijk waarbij het fust niet meer na iedere roulatie terugkeert in het depot. Om ook de vergoeding voor roulaties die niet via een depot verlopen in rekening te kunnen brengen is een aangepast verhuursysteem noodzakelijk. In het verhuursysteem worden afspraken gemaakt over het moment waarop voor het fustgebruik moet worden betaald, de wijze van registratie van deze momenten, de controle op deze registratie en de wijze van betaling.

Voor de verhuur van fust zijn een drietal exploitatiemethoden beoordeeld. Het betreft systemen per roulatie; naar duur van het gebruik en op basis van koop en terugkoop. De criteria op basis waarvan de keuze voor het verhuurprincipe is gemaakt, zijn:

- de risico's voor de exploitant;
- de acceptatie door de gebruikers;
- de beheerslast voor de exploitant en de schakels in de keten;
- de realiseerbaarheid van een sluitend registratiesysteem.

In geval van koop/terugkoop kan bij de fustgebruikers geen toezicht op het fustgebruik worden gehouden omdat het fust niet meer in eigendom van de exploitant is. In geval van "huur naar duur" betalen alle deelnemers in de keten rechtstreeks aan de fustexploitant voor het in gebruik zijnde fust. Uit het marktonderzoek is gebleken dat veel van de eindafnemers en dan met name het grootwinkelbedrijf uitsluitend voor fust wil betalen als de kosten zijn verwerkt in de produktprijs. Aangezien de eindafnemer meestal van meerdere leveranciers groente en fruit afneemt, kan de huur niet één op één in rekening worden gebracht bij de juiste leverancier. Alleen een roulatiesysteem, waarbij de exploitatiekosten per roulatie in rekening worden gebracht biedt mogelijkheden voor een haalbaar en sluitend verhuursysteem.

Een roulatie is gedefinieerd als "iedere keer dat een fust wordt gevuld'. Deze definitie beperkt het aantal huurders en maakt het mogelijk datde huurkosten van het fust worden verwerkt in de produktprijs. Door de huurder moet een registratie worden bijgehouden waarin controleerbaar is vastgelegd hoeveel fusten zijn gevuld. Het aantal roulaties moet maandelijks aan EPS worden doorgegeven voor de facturatie, als door de huurder met een accountantsverklaring het aantal roulaties kan worden bevestigd, en wekelijks als dit niet het geval is.

De controle op het fustgebruik en fustmisbruik wordt geregeld met behulp van algemene voorwaarden. In deze voorwaarden zijn de regels vastgelegd die van toepassing zijn op het gebruik van fust. Ook is het recht van EPS om binnen de het bedrijf van de huurder toe te zien op het gebruik van het fust vastgelegd. Door middel van een kettingbeding wordt de huurder verplicht gesteld de algemene voorwaarden voor fustgebruikers ook aan zijn afnemers voor te leggen zodat ook deze bedrijven op de hoogte zijn aan de rechten en plichten die zijn verbonden aan het gebruik van het fust. Als de huurder niet in staat is zijn afnemers te conformeren aan de algemene voorwaarden wordt de huurder aansprakelijk voor schade die EPS als gevolg hiervan leidt.
Het voorgestelde verhuursysteem is getoetst aan de hand van pilotprojecten. In deze pilotprojecten zijn de regels voor het gebruik van het fust besproken, en billijk bevonden. Tevens is onder-zocht 'In hoeverre de huurders kunnen voldoen aan de noodzakelijke registratieverplichtingen. Gebleken is dat het overgrote deel van de huurders door middel van wekelijkse opgaven het aantal roulaties

zal moeten doorgeven aan EPS. Teneinde de beheerslast van EPS te beperken moet er naar worden gestreefd binnen de gebruikte automatiseringspakketten de fustadministratiemodules zo in te richten dat de accountant in staat is een verklaring af te geven ter bevestiging van het aantal roulaties.

De implementatie van de verhuur van fust kan snel worden doorgevoerd. Op dit moment is voldoende fust beschikbaar om aan de verwachte vraag te kunnen voldoen. Concurrerende fustexploitanten zijn bezig met de opzet en uitbouw van alternatieve fustsystemen. Het is voor EPS van, belang door snelle marktpenetratie het eigen marktaandeel te beschermen en it te bouwen zodat het aantal verschillende fusttypen beperkt blijft en enige standaardisatie wordt bereikt.

1) EPS = Euro Pool System.
2) AGF = Aardappelen, Groente en Fruit.